

Arviointiraportti

Raision museo Harkko

5.12.2007

Arvioijat

Riitta Koskivirta, konservaattori, Valokuvataiteen museo

Tapani Sainio, koordinaattori, Museovirasto

Ulla Teräs, tutkija, Helsingin kaupunginmuseo

MUSEOIDEN arviointimalli
Utvärderingsmodell för MUSEER

Sisällysluettelo

Johdanto

Ulkoisen arvioinnin menetelmä ja tavoite	3
Arviointikäynti	4
Arviointiraportti	5
Kehittämistoimenpiteet	5
Yhteenveto museon arvioinnista	5

Arviointi

Arviointialue 1: Johtaminen, hallinto ja tukiprosessit	
I Johtaminen strategiat ja toiminnan suunnittelu	7
II Henkilöstö	8
III Kumppanuudet ja resurssit	9
IV Viestintä ja markkinointi	10
Arviointialue 2: Ydintoiminta	
I Kokoelmat	12
II Tutkimus, dokumentointi ja inventointi	13
III Tiedon ja osaamisen välittäminen	15
IV Vaikutukset	17
Arviointipäivän loppukeskustelu: toimintaympäristön analysointi	19

Liitteet

Arviointikäynnin ohjelma	
Arviointiyöryhmän kokoonpano	

Arviointi on ehdottoman luottamuksellista. Se on toteutettu museokohtaisesti kunkin museon omat lähtökohdat ja tavoitteenasettelun huomioon ottaen pilottimuseoita keskenään vertailematta. Ulkoisessa arvioinnissa mukana olevien museoiden listaa tai arviointien tuloksia ei julkisteta. Museoiden arvioijat ovat sitoutuneet luottamuksellisuuteen, joka koskee kaikkea museota koskevaa luottamuksellista taustamateriaalia sekä arviointikäynnin aikana esim. haastatteluissa esiin tulleita asioita.

Käytännössä museon ulkoisen arvioinnin vaiheet pääpiirteittäin ovat:

Itsearviointi

- Museo suorittaa itsearvioinnin, johon osallistuu mahdollisuuksien mukaan koko henkilökunta. Itsearvioinnin avulla saatavat tiedot kuvastavat ja museon käsitystä tämänhetkisestä tilanteestaan. Itsearvioinnin vastausten kautta on mahdollista tunnistaa museon toiminnan vahvuuksia ja kehittämistä vaativia osa-alueita.

Ulkoinen arviointi

- Ulkoisen arvioinnin suorittaa 3-4 arvioijaa arviointiryhmästä. Arviointi noudattaa arviointimallin aihepiirejä ja perustuu itsearvioinnin vastauksiin, museon toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin sekä arviointipäivän aikana tehtyihin haastatteluihin, joiden pohjalta arvioijat muodostavat yhteisen näkemyksen museon toiminnan tilasta.

Kehittämistoimenpiteet

- Arvioijat kirjoittavat huomioistaan museolle arviointiraportin, joka sisältää toiminnan vahvuuksia sekä ehdotuksia kehittämistoimenpiteiksi. Varsinainen kehittämiskohteiden valinta ja toimenpiteet jäävät museon tehtäväksi; arviointiraportti toimii apuvälineenä museon omille kehittämissuunnitelmille.

Arviointikäynti

Arviointikäynti Rasion museo Harkkoon suoritettiin 20.9.2007.

Arviointikäynnin suorittivat arviointiryhmän jäsenet Riitta Koskivirta, Tapani Sainio ja Ulla Teräs.

Arvioijilla oli käytössään taustamateriaalina museon aiemmin tekemän itsearvioinnin vastaukset. Lisäksi he saivat arvioinnin valmistelua varten käyttöönsä seuraavat museon toimintaa ohjaavat asiakirjat: Toimintasuunnitelma 2007–2009, henkilökunnan tehtäväkuvat, museon kokoelmapoliittinen ohjelma sekä toimintakertomukset 2005-2006. Lisäksi tutustuttiin muuhun materiaaliin, mm. museon verkkosivuihin sekä Rasion kaupungin strategiaan.

Arviointipäivä valmisteltiin aikataulutetulla päiväohjelmalla, josta museota informoitiin etukäteen (liite 1). Haastatteluja järjestettiin kaksi. Ensin haastateltiin museonjohtajaa erikseen ja sen jälkeen museonjohtajaa yhdessä koko henkilökunnan kanssa. Alkukokoontumisessa ja palautekeskustelussa oli paikalla museon koko henkilökunta. Arviointipäivänä museon henkilökunnasta olivat paikalla museonjohtaja Heli Isolehto, arkeologi Jari Näränen, vt. kanslisti Tiina Lehtinen, ja tutkija Anna-Mari Rosenlöf. Ennen palautekeskustelua arvioijat pitivät vajaan tunnin mittaisen kokouksen palautekeskustelun valmistelemiseksi.

Arviointiraportti

Tehdyistä havainnoista keskusteltiin arvioijien kesken arviointipäivän aikana ja päivän päätteeksi museon henkilökunnan kanssa yhteisessä palautekeskustelussa. Arviointipäivän jälkeen arvioijat ovat laatineet yhtenäisen loppuraportin, jonka he ovat yhdessä tarkastaneet ja hyväksyneet.

Arviointiraportin muoto seuraa Museoiden arviointimallin rakennetta. Vahvuuksia ja kehittämiskohteita on poimittu esiin arviointimallin pääosa-alueilta. Tarkoituksena ei ole käydä läpi mallia kriteereittäin, vaan tuoda esiin joitakin arvioijien mielestä museon kannalta keskeisiä erityiskysymyksiä. Toimintaa on arvioitu museon omista lähtökohdista käsin ja kehittämisehdotuksiksi valittu ne alueet, joihin arvioijien mielestä olisi hyvä jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Varsinaiset päätökset kehittämiskohteista ja niiden priorisoinnista tekee museo itse.

Kehittämistoimenpiteet

Ulkoinen arviointi ei ole päätepiste, vaan alku museon omalle kehittämistyölle. Arviointiraportti on itsearviointiin tavoin apuväline ja lähtökohta museolle konkreettisten kehittämissuunnitelmien tai kehittämisohjelman tekemiseen. Tavoitteena on, että museot jatkavat systemaattista toimintansa kehittämistä, seuranta ja arvioimista myös ulkoisen arvioinnin jälkeen.

Itsearviointi hyödyttää museota parhaiten säännöllisin väliajoin toteutettuna, esimerkiksi joka toinen vuosi. Näin museo voi verrata ja seurata tavoitteiden toteutumista sekä ottaa huomioon muutokset toimintaympäristössään.

Yhteenveto Raision museo Harkon arvioinnista

Raision museo Harkon itsearviointivastaukset antoivat arvioijille hyvän pohjan taustatyöhön. Itsearviointimallia oli käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että vastauksissa erottui museon vahvuusiksi ja toisaalta kehittämistä vaativiksi osa-alueiksi koettuja asioita. Harkko oli mukana jo museoiden itsearviointimallin pilottikierröksellä 2006 ja arviointivastauksissa korostuneet painopistealueet on otettu huomioon sen jälkeen laadituissa suunnitelmissa.

Sopivan kriittinen ote mallin käyttöön tarjoaa museolle jatkossa hyvät edellytykset käyttää arviointimallia toimintansa kehittämiseen ja seurantaan. Tulevaisuudessa museo voi verrata tuloksiaan omiin aikaisempiin vastauksiinsa ja arvioida kehittämistoimenpiteidensä toimivuutta ja museon kehittymisen suuntaa. Itsearviointivastausten perusteella arvioijille muodostui kuva museosta, jonka toiminta on hyvin suunniteltua ja priorisoitua ja tämä käsitys vahvistui arviointipäivän aikana.

Taidemuseo yhdistettynä arkeologisen osastoon ei ole paikallismuseolle tyypillisin yhdistelmä, mutta tarjoaa Harkolle haasteiden lisäksi myös mahdollisuuksia. Arkeologisilla tutkimuksilla ja tiedon välittämisellä on paikkakunnalla pitkä perinne, jonka jatko riippuu hyvistä yhteistyösuhteista Turun yliopistoon. Kulttuurihistoriallisen puolen vahvistuminen uudistuksen myötä on tuonut museolle uusia mahdollisuuksia esim. dokumentoida Raision nopeasti muuttuvaa kaupunkikuvaa.

Taidekokoelman osalta haasteena on paitsi niiden kotiuttaminen Raisioon myös valtakunnallisen tunnettavuuden nostaminen sekä kansainvälisen ulottuvuuden hyödyntäminen. Taidekokoelmien omistussuhteiden monimutkaisuus voi pahimmillaan uhata kokoelmien koossa pysymistä.

Raision museo Harkko on nuori ja nuorekas museo, joka elää parhaillaan voimakasta kehitysvaihetta. Uuden museonjohtajan ja uudistuvan museolainsäädännön myötä museotoiminnan painopisteitä on tarkistettu ja organisaatiota muuttamalla Harkosta on tullut valtionosuuskelpoinen museo. Museon selvänä vahvuutena arvioijat pitivät henkilökunnan innostunutta ja sitoutunutta asennoitumista työhönsä ja sen kehittämiseen.

Kehittämisen painopisteinä on lähivuosina museotilojen parantaminen erityisesti museoturvallisuuden ja esteettömyyden näkökulmasta sekä museopedagogiikka. Toiminnan painotukset ovat perusteltuja ja tilojen kohentaminen mahdollistaa taidemuseon laadukkaamman näyttelytoiminnan. Museopedagoginen toiminta keskittyy lapsiin ja nuoriin, mutta tulevaisuudessa toivottavasti muihinkin asiakasryhmiin. Jatkossa kehittämiskohteita voivat olla myös erityisesti näyttelyiden kehittäminen moniaistisempaan ja välittämiskeinoiltaan monipuolisempaan suuntaan.

Harkolla on selvä pyrkimys ulottaa toimintaansa museorakennuksen ulkopuolelle ja yhteistyökumppaneita esim. näyttelyhankkeisiin on haettu ennakkoluulottomasti. Museolla on hyvät mahdollisuudet kehittyä ajan hermolla olevaksi, ympäristönsä kanssa tiiviissä vuoropuhelussa toimivaksi kulttuurivaikuttajaksi nopean muutoksen Raisiossa. Tämä edellyttää museolta halua asiakaslähtöisiin toimintatapoihin sekä toimintaympäristön muuttumisen aktiivista seuranta. Myös vaikutustavoitteiden pohdinta ja selkeämpi esiin tuominen tukee näitä tavoitteita.

Arviointi

Arviointialue 1: Johtaminen, hallinto ja tukiprosessit

I Johtaminen, strategiat ja toiminnan suunnittelu

Vahvuudet nykytilanteessa:

- määrätietoinen johtaminen
- toimintojen priorisointi ja pyrkimys suunnitelmallisuuteen

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- suunnitelmien toteutumisen seuranta ja analysointi
- museon ja kaupungin strategioiden synkronointi
- toimintaympäristön tarpeiden huomiointi toiminnan suunnittelussa

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- suunnitelmallisuuden tuomat tulokset
- kulttuurin parempi näkyvyys kaupungin strategioissa yms.

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- museon ja kaupungin strategiat eivät kohtaa ja tavoitteet jäävät paperille

Arvioijien huomioita

Raision museo Harkko on nuori ja viime vuosina aktiivisesti toimintaansa kehittänyt museo. Toiminnan suunnitelmallisuuteen ja uudelleen suuntaamiseen on selvästi panostettu ja se on tuottanut tulosta. Esimerkiksi pidemmän tähtäimen toimintasuunnitelma ja kokoomapoliittinen ohjelma ovat valmistuneet hiljattain. Museo täyttää uudistuneen museolain ja -asetuksen ammattimuseoille asettamat vaatimukset ja on päässyt valtionosuuden piiriin.

Museon toiminta-ajatus rakentuu taidemuseon ja arkeologisen osaston yhdistelmälle. Ydintoimintojen priorisoinnit ja painotukset (museopedagogia, näyttelypolitiikan kehittäminen) vaikuttavat johdonmukaisilta ja onnistuneilta. Näyttelypolitiikan ja Krookilan kotiseutukeskuksen kokoelmien hallinnan avulla on myös kulttuurihistoriallista puolta tuotu aiempaa vahvemmin mukaan.

Museon tavoitteiden sovittaminen kaupungin vahvoin strategioihin ja käytössä oleva tiilaja-tuottaja -malli asettavat museon haasteiden eteen. Arvojen yhteensovittaminen tuntuu ajoittain vaikealta ja museon toiveissa on ollut oman strategian laatiminen. Strategioiden ja suunnitelmien toteutumisen seuranta ja analysointia ei ole vielä ehditty tehdä.

Arvioijien kehittämisehdotukset museolle

Raision museo on lähtenyt ennakkoluulottomasti kehittämään toimintaansa ja ensimmäinen askel on ollut suunnitelmallisuuden lisääminen. Jotta suunnitelmat eivät jäisi vain paperille, on jatkossa ratkaisevaa seurata ja analysoida tavoitteiden toteutumista ja tarvittaessa myös tarkistaa päämääriä.

Ongelmallista on, ettei esim. museon ydintoiminnan keskeistä osaa, paljon resursseja vievää kokoelmatyötä ole saatu sisällytetyksi tilaaja-tuottaja –malliin. Vaarana on toiminnan yksipuolistuminen ja painottuminen liiaksi näyttelyihin museon muiden perustehtävien kustannuksella.

Arviointiryhmä pitää erittäin tärkeänä myös sitä, että Harkon strategiat ovat linjassa kaupungin strategioihin eikä museon strategia eriytyisi liikaa omistajayhteisön strategioista, jolloin vaarana on eristäytyminen. Harkon painoarvon kannalta olisi tärkeää pyrkiä saamaan kulttuuriin liittyviä tavoitteita näkyvämmiin esiin myös kaupungin strategioissa ja linjauksissa. Harkko vastaa merkittävältä osalta kasvavan kaupungin kulttuuritarjonnasta, minkä vahvempi esiintuominen vetovoimatekijänä ja hyvinvoinnin tuojana on Harkolle tulevaisuuden mahdollisuus.

II Henkilöstö

Vahvuudet nykytilanteessa:

- osaava ja innostunut henkilökunta
- koulutusmahdollisuudet ja kouluttautumiseen kannustaminen

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- henkilökunnan jatkuvuuden takaaminen

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- kehittämismyönteinen, muutosvalmis henkilökunta

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- museon toiminta on haavoittuvaista pienen henkilökunnan vuoksi

Arvioijien huomioita

Harkon vahvuus on asiaansa uskova, innostunut ja toiminnan kehittämiseen myönteisesti suhtautuva henkilökunta. Pienessä museossa sisäinen tiedonkulku toimii hyvin ja niin strategioiden sisältö kuin taloushallintokin ovat koko henkilökunnan tiedossa. Kehityskeskusteluja käydään vuosittain. Myös henkilökunnan täydennyskoulutukseen on panostettu ja opintoja on voitu konkreettisesti hyödyntää museon arkipäivän työssä.

Kääntöpuolena on pienen henkilökunnan haavoittuvaisuus esim. poikkeustilanteissa, vaikka sijaisuuskäytäntöjä esim. museokasvatuksen suhteen onkin luotu. Kokoelmatyötä on hoidettu käytännössä kokonaan määräaikaisen työvoiman turvin ulkopuolisella rahoituksella.

la ja sen jatkuvuus on epävarmaa. Tällöin riskinä museolle on kokoelmatyöhön liittyvän tietotaidon menettäminen.

Arvioijien kehittämisehdotukset museolle

Museon on hyvä jatkaa varajärjestelmien kehittämistä haavoittuvaisuuden vähentämiseksi. Vaikka henkilökunta on pieni ja prosessien kulku hyvin tiedossa, on työnkuvien kirjaaminen ja prosessikuvausten tekeminen muidenkin kuin näyttelyprosessin osalta yksi apukeino jatkuvuuden turvaamiseksi.

III Kumppanuudet, asiakkuudet ja resurssit

Vahvuudet nykytilanteessa:

- taloushallinto läpinäkyvä ja toimiva
- sijainti Rasion keskustassa
- yhteistyö opetussektorin kanssa

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- uusien rahoituslähteiden hankkiminen
- asiantuntija-aseman vahvistaminen
- tilojen esteettömyys
- varasto-, näyttely- ja asiakaspalvelutilojen olosuhteiden parantaminen edelleen
- asiakkaiden tarpeiden ja palautteen kerääminen ja analysointi

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- kumppanuudet paikallisten yritysten, kulttuuripääkaupunki Turun sekä kansainvälisten yhteistyökumppanien kanssa
- museon profiilia ja painopisteitä tukevien yhteistyökumppanien löytäminen
- alueellinen yhteistyö maakuntamuseon ja aluetaidemuseon kanssa

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- jääminen kapeaa sektoria palvelevaksi laitokseksi

Arvioijien huomioita

Museolla on toimiva yhteistyö opetussektorin kanssa, mutta muilta asiakkailta ja yhteistyökumppaneilta ei ole saatu riittävästi palautetta. Internetin kautta toimiva palautejärjestelmä todettiin kokeilussa riittämättömäksi.

Alueellista yhteistyötä on tehty ilmeisen onnistuneesti, josta hyvänä esimerkkinä on viime kesänä usean toimijan voimin järjestetty Naantalın ja Rasion akvarellikesä. Yhteistyötä on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessa.

Harkon näyttely- ja säilytystilojen parantaminen on museon lähiaikojen tärkeimpiä tavoitteita. Vuodelle 2008 budjetoidun näyttelytilojen olosuhteiden parannushankkeen valmistuttua näyttelytoiminnalle avautunee uusia mahdollisuuksia, kun teosten lainaaminen ammattimuseoilta Harkon näyttelyihin mahdollistuu. Säilytystilojen kunnostusprojektissa on tehty yhteistyötä Turun maakuntamuseon konservointiosaston kanssa.

Arvioijien kehittämisehdotukset museolle

Museolle olisi hyödyllistä kehittää asiakaspalautteen keräämistä ja analysointia. Vähälläkin vaivalla tehdystä yksinkertaisesta ”palautelappu”-tyyppisestä palautekyselystä voi olla paljon hyötyä. Kävijöiltä jatkuvasti kerättävä palaute ja aktiivisen kyselyn järjestäminen esim. paikallisille yrityksille auttaisi museon tarjoamien palveluiden profiloinnissa ja kohderyhmien laajentamisessa. Mm. Krookilan kotiseututalon miljööön mahdollisuuksia esim. tapahtumatoiminnassa voisi hyödyntää enemmän.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan museon asiantuntijuutta ei kunnallisessa päätöksenteossa tällä hetkellä tunnusteta voimavaraksi, vaikka se rikastuttaisi koko Raision kulttuurielämää. Harkon tulisi edelleen kehittää yhteistyötä kunnallisiin päättäjiin ja rohkeasti korostaa asiantuntija-asemaansa. Ns. prosenttiperiaatteen soveltaminen Raisiossa olisi erittäin soveliaista.

Yhteistyötä kulttuurihistoriallisen maakuntamuseon ja aluetaidemuseon kanssa kannattaa aktiivisesti kehittää. Myös vuoden 2011 EU:n kulttuuripääkaupunkien Turun ja Tallinnan kanssa voisi pyrkiä kaikkia osapuolia hyödyntävään yhteistyöhön. Harkko esimerkiksi voisi tuoda mittavasti esille virolaisen grafiikan kokoelmansa.

IV Viestintä ja markkinointi

Vahvuudet nykytilanteessa:

- medianäkyvyyden parantuminen viime aikoina
- viestintäkanavat opetussektorille sekä valmiit opetuspaketit

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- museon yleisen tunnettuuden parantaminen paikallisesti
- verkkoviestintään panostaminen

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- asiakaskunnan lisääntyminen ja monipuolistuminen tiedotuksen ansiosta

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- museon sisällöt/kokoelman arvo eivät välity yleisölle

Arvioijien huomioita

Museolla on aktiivinen tiedotus median sekä koulujen suuntaan. Museon antamien tietojen mukaan paikallinen ja alueellinen medianäkyvyys onkin lisääntynyt viime aikoina museonjohtajan aktiivisuuden ansiosta. Eniten mediassa näkyvät museon näyttelyt, ja näissä on ollut nähtävissä siirtyminen lehtien tapahtumasivulta kulttuurisivulle. Museo on ennakkoluulottomasti jalkautunut esim. kauppakeskuksiin.

Museo kokee, että sen valtakunnallinen näkyvyys on huono. Taidekokoelmalla on kuitenkin osittain myös valtakunnallista potentiaalia, jota voisi hyödyntää myös viestinnässä. Museossa oli tunnistettu ne kokoelmien piirteet, jotka voisivat olla laajemmin kiinnostavia, ja haasteena onkin löytää se tapa kertoa niistä yleisölle.

Tiedotuksen ja markkinoinnin väylät olivat melko perinteisiä. Arvioijat saivat sen kuvan, että internetin mahdollisuuksiin suhtauduttiin museossa hieman epäilevästi.

Museon fyysinen sijainti Rasion keskustassa on keskeinen ja rakennus näkyvä kaupunkikuvassa, mutta sen mielenkiintoinen sisältö ei välity ulospäin. Tätä korostaa myös nimikyltti Harkko, joka ulkopuolisen mielessä voi assosioitua yhtä lailla teollisuus- tai liikelaitokseen. Myöskään moni raisiolainen ei vielä tunne Harkkoa ja sen toimintaa.

Arvioijien kehittämissuhteet museolle

Markkinointiviestinnän kohderyhmiä voisi laajentaa opetussektorista kohdistetusti esimerkiksi yritysmaailmaan tai vanhuksiin. Tällä turvattaisiin monipuolinen asiakaskunta.

Museo voisi tarkastella laajemmin tiedottamistaan ja hyödyntää nykyistä enemmän internetiä. Internet mahdollistaisi kokoelmien ja museon toiminnan esittelyn asiakkaille ajasta ja paikasta riippumatta ja näin täydentäisi museon muuta toimintaa.

Myös sisäänkäynnin houkuttelevuuteen tulisi kiinnittää huomiota. Harkko voisi ulkoisessa ilmeessään korostaa museon ja kulttuurikeskuksen roolia, ja tähän olisi monenlaisia, tuoreita ja moderneja mahdollisuuksia. Myös tienvarren viitoitukseen opastusmerkein on syytä Harkon osalta kiinnittää huomiota.

Arviointialue 2: Ydintoiminta

I Kokoelmat

Vahvuudet nykytilanteessa:

- kokoelmapoliittinen ohjelma
- taidekokoelman haltuunotto
- arkeologia paikallisesti olennainen puoli

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- monipolviset omistussuhteet
- kokoelmatyön jatkuvuuden turvaaminen
- kokoelmatyön sisällyttäminen tilaaja-tuottaja -malliin
- konservointisuunnitelman laatiminen

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- kokoelmien tunnettuuden lisääntyminen sekä paikallisesti että valtakunnallisesti
- näyttelyvaihdot

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- kokoelman hajoaminen usean omistajatahon vuoksi

Arvioijien huomioita

Raision museo on laatinut kirjallisen kokoelmapolitiikan, joka on hyvä perusta kokoelmatyölle. Kokoelmatyötä on pääasiassa tehty tilapäisvoimin, taidekokoelman osalta inventointi on saatu miltei päätökseen. Taidekokoelmissa on muutamia teoksia, joiden säilyvyyttä uhkaa niiden surkea kunto. Tähän astisissa näyttelyissä on käytetty miltei kaikki teokset, joiden kunto sen sallii.

Arviointikäynnin aikana keskusteltiin myös muutamasta huonokuntoisesta teoksesta, joiden poistoa kokoelmista harkitaan. Poistoja kokoelmista voidaan tehdä vain erittäin vakavan harkinnan tuloksena. Huonokuntoisellakin teoksella on usein tutkimuksellinen arvonsa, vaikkei se sitä näyttelykäyttöön sellaisenaan sopisikaan.

Museolla on hoidettavanaan Eero Rantasen säätiön kokoelman lisäksi Raision kaupungin taidekokoelma, kulttuurihistoriallinen esinekokoelma, Eero Rantasen taidekokoelman ystävät ry:n omistama kokoelma sekä Turun yliopistolta deponoitu, alueella tehtyjen kaivausten löydöistä muodostunut arkeologinen kokoelma. Taidekokoelman monimuotoiset omistajussuhteet voivat tuottaa epävarmuutta ja ongelmia kokoelmien koossa pitämisessä, hyödyntämisessä ja hoidossa.

Arvioijien kehittämisehdotukset museolle

Kokoelmapolitiikan ja näyttelyprosessin kuvauksen jatkoksi museon olisi hyödyllistä kirjata myös kokoelmatyön prosessit. Kokoelmatyö on jatkuvasti tehtävää, tärkeää museon perustyötä, jonka vuoksi määräaikaissa työsuhteissa kokoelmatyötä tehneen tutkijan tietotaidon mahdollinen menettäminen olisi Harkolle suuri menetys. Kokoelmatyön jatkuvuuden turvaamista onkin hyvä pohtia. Prosessikuvauksesta olisi apua myös kokoelmatyön näkyväksi tekemisessä ja argumentoinnissa museon toiminnasta ulospäin.

Nyt käytössä olevaa tilaaja-tuottajamallia olisi voitava hyödyntää myös kokoelmatyössä, jonka tuloksia olisi saatava sisällytetyksi tavoitteisiin. (Monissa museoissa on käytössä määrällisiä, kokoelmatyölle vuosittain asetettavia tavoitteita esim. esineiden tai teosten luetteloinnissa, inventoinnissa, konservoinnissa, pohjustuksessa tms. Mahdollinen mittari voisi olla myös esim. prosentuaalinen osuus suhteutettuna ajalliseen tavoitteeseen, esim. % / vuosi.)

Museon taidekokoelmien inventoinnin yhteydessä on kirjattu ylös myös teosten kunto. Tämän jatkeeksi kannattaa teettää perusteellinen kuntokartoitus ja konservointisuunnitelma, jonka pohjalta voidaan priorisoida konservoitavat teokset. Konservointisuunnitelma voi toimia myös rahoituksen hankinnan tukena. Myös ennen kokoelmista poistamispäätöksiä on ~~museon~~ hankittava konservaattorilta kunto- ja konservointiarvio.

II Tutkimus, dokumentointi ja inventointi

Vahvuudet nykytilanteessa:

- yhteistyö Turun yliopiston kanssa arkeologisessa tutkimuksessa
- nykypäivän dokumentointi aloitettu

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- (tutkimus)julkaisujen puute

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- arkeologisen tutkimuksen julkaiseminen ja popularisointi
- yhteistyö taide- ja tiedeyhteisön kanssa kokoelmien tutkimuksessa

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- näyttelytoiminnan irrallisuus kokoelmista ja kulttuuriympäristöstä
- arkeologisen toiminnan voimakas sidonnaisuus Turun yliopistoon

Arvioijien huomioita

Harkon henkilö- ja taloudellisten resurssien ollessa hyvin rajalliset, on tutkimus- ja julkaisu-toiminta tietoisesti ja perustellustikin priorisoitu taka-alalle. Uuden tiedon tuottaminen keskittyy tällä hetkellä pääasiassa näyttelyiden tekemisen yhteyteen. Museo on kuitenkin todennut tutkimuksen tarpeellisuuden tulevaisuudessa. Myös julkaisujen tärkeys on tunnisi-

tettu – paljon aineistoa odottaa julkituloaan. Yhden näyttelyajan vähentämisen on toivottu tuovan lisää aikaa myös tälle osa-alueelle.

Taidekokoelmien taustojen selvittäminen vaatisi Eero Rantasen ystävien haastattelututkimusta. Toisaalta nyt valmistuva inventointi mahdollistaa uudella tavalla Harkon omien taidekokoelmien käytön tutkimuksessa.

Arkeologisen osaston toiminta on alusta asti nojannut tiiviiseen yhteistyöhön Turun yliopiston kanssa ja Raisiossa jatkuneeseen valtakunnallisestikin huomionarvoisten tutkimuskaivausten tekemiseen. Myös Harkossa säilytettävällä löytöaineistolla on jonkin verran kysyntää tutkimusaineistona.

Reaktionä toimintaympäristön nopeaan muutokseen museo on herännyt dokumentoimaan Raision muuttuvaa kulttuuriympäristöä valokuvaamalla – säännöllisesti karttuva aineisto tarjoaa mielenkiintoisen mahdollisuuden tulevaisuudessa.

Tutkimuksen asemalla on pidemmällä tähtäimellä ratkaiseva vaikutus museon toimintaan ja asiantuntijarooliin. Taidekokoelman ja kokoelmatyön tunnetuksi tekemisessä sekä popularisoidun tiedon pohjana tutkimus on avainasemassa. Myös arkeologisen toiminnan sisältöjen kannalta tutkimusyhteistyön jatkuminen on erittäin keskeistä.

Arvioijien kehittämissuositukset museolle

Museon kannattaa nykypriorisoinneista huolimatta aktiivisesti tarkkailla mahdollisuuksia tutkimuksen aseman kohentamiseen. Mikäli tutkimusta ei ole mahdollista tehdä omin voimin, voisi mahdollista olla tiiviimpi yhteistyö tiede- ja taideyhteisön kanssa esim. taidekokoelman tutkimuksen piiriin saattamisessa (opinnäytetyöt yms.). Tutkimustoimintaan on myös mahdollista saada ~~museon~~-muita ydintoimintoja helpommin ulkopuolista rahoitusta, mikä voisi osaltaan helpottaa resurssipulaa.

Julkaisutoiminnan kynnyksen madaltamiseksi voisi painettujen julkaisujen sijaan harkita myös verkkojulkaisumahdollisuutta, jolloin kustannukset jäävät selvästi alhaisemmiksi.

III Tiedon ja osaamisen välittäminen

Vahvuudet nykytilanteessa:

- näyttelypolitiikkaa suunniteltu ja tarkistettu
- näyttelyprosessi kuvattu
- vahva päiväkodeille ja kouluille suunnattu pedagoginen toiminta

Kehittämiskohteet nykytilanteessa:

- näyttelyiden sisällöntuotanto ja oma näyttelyprofiili
- pedagogisen toiminnan laajentaminen muihinkin asiakasryhmiin

Tulevaisuuden mahdollisuudet:

- lapsiin panostamisen tulokset tulevaisuudessa
- paikallisen lähihistorian esittäminen näyttelyissä
- verkon hyödyntäminen välittämisen tukena

Tulevaisuuden uhkatekijät:

- sisällön kärsiminen määrällisten tulostavoitteiden johdosta
- rajalliset omat kokoelmat

Arvioijien huomioita

Museo-on kuvannut näyttelyprosessin ja se muodostaa hyvän lähtökohdan sisällöntuotannon ja näyttelyprofiilin kehittämiseksi lähitulevaisuudessa. Harkon tärkeä tavoite tulevaisuudessa on siirtyä galleriatyyppisistä näyttelyistä sisältönäyttelyjen tuottamiseen. Toisaalta museon omat kokoelmat ovat rajalliset ja ne on suurelta osin jo esitelty näyttelyissä. Myös kulttuurihistorian ja arkeologian osalta omat kokoelmat ovat melko suppeat, joten kerran vuodessa tehtävät kulttuurihistorialliset näyttelyt rakentuvat pitkälti yhteistyöprojekteille.

Taidenäyttelyn ja arkeologisen näyttelyn yhdistelmä on kiinnostava, mutta tällä hetkellä niiden välillä ei ollut nähtävissä erityisiä yhteyksiä. Toisaalta niiden diversiteettiäkään ei oltu tuotu erityisesti esille, jonka vuoksi arvioijat kokivat kokonaisuuden jäävän jossain määrin heikosti hahmottuvaksi.

Museolla on vahvaa opetustoimintaa, joka on lyönyt itsensä läpi alueen kouluissa. Museo-pedagogisen toiminnan sisältöjä ja laatua on vaikea arvioida arviointipäivän yhteydessä. Arvioijille ei kuitenkaan täysin selvinnyt museopedagogiikan suhde yleiseen taidekasvatukseen, eli kuinka paljon museokasvatus ammentaa museon näyttelyistä ja kuinka paljon se on yleisempää taidekasvatusta.

Arvioijien kehittämisehdotukset museolle

Kehittämismahdollisuudet liittyvät paljolti sisällöntuotantoon ja uusiin välityskanaviin. Eräs teema, jota ei ole vielä juurikaan kosketeltu on paikallisen lähihistorian esittäminen. Ympäristön muutosta on äskettäin alettu dokumentoida, ja tähän voisi aktivoida myös kaupunki-

laisia. Se voisi tapahtua esimerkiksi tuottamalla verkkopalvelu, johon voisi tallentaa Raision ympäristön muutosta kuvaavia valokuvia ja niihin liittyviä muistoja.

Yhteistyöprojektit (esim. akvarellikesä ja Friitalan nahkamuseon kanssa tehty yhteistyönäyttely) tarjoavat Harkolle synergiaetuja ja raisiolaisille asiakkaille mielenkiintoisia, erilaisia näyttelyitä. Toisaalta on huolehdittava siitä, että näyttelyt sisällöltään ym. hyödyntävät ja tukevat Harkon toiminnan tavoitteita, eikä yhteistyötä tehdä sen itsensä vuoksi.

Tulevaisuudessa erityisesti kulttuurihistoriallisen näyttelyn vetovoimaa voisi lisätä esimerkiksi moniaistisella aineistolla. Myös esim. toiminnallisuutta ja tiedekeskuksissa käytettyjä toimintatapoja ovat jotkut museot hyödyntäneet hyvällä menestyksellä museokasvatuksessa ja näyttelyissään. Tämä voisi toimia myös Harkossa ottaen huomioon omien kokielmien rajoitukset.

Erialaisten asiakasryhmien mahdollisuuksia vaikuttaa näyttelyiden aiheisiin tai sisältöihin olisi mahdollista kokeilla Harkossa.

Näyttelyprosessin kuvausta voisi täydentää esimerkiksi kehystyksen ym. työvaiheiden osalta.

Arviointialue 3: Vaikutukset

Arvioijien huomioita

Museo ei ole tavoitteellistanut vaikutuksiaan sanallisesti ja arviointikäynnin aikana syntyi kuva siitä, että mahdollisuudet vaikuttavuuteen nähtiinkin rajallisina. Toisaalta puheenvuoroista kävi ilmi, että nämä asiat olivat museolle tärkeitä; puhuttiin ”kokonaisvaltaisesta oman kulttuuriympäristön haltuunotosta”, ”halusta vaikuttaa myös museon seinien ulkopuolella” sekä väestön ”kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista” ikään ja taustaan katsomatta. Museo haluaakin tarjota paikalliselle väestölle, erityisesti lasten ja nuorison kautta eväitä oman kulttuuriympäristön kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen.

Museon itsearviointiraportti ja arviointikäynti vahvistivat kuvaa siitä, että museolle on olennaista kulttuuriset ja sivistykselliset vaikutukset. Myös tiedon ja palvelujen tasavertaiseen saavutettavuuteen on museossa haluttu panostaa, mikä osaltaan mahdollistaa varsinaisten vaikutusten syntymisen. Sen sijaan sosiaalisia tai taloudellisia vaikutuksia ei museolla nähty olevan eikä niitä pidetty yhtä tärkeinä.

Vaikutustavoitteiden seuranta ja analyysiä ei museossa tehdä, ja koetaan, että siihen ei oikein ole keinojakaan. Tavoitteiden asettamista vaikutuksille ei nähdä kovin tärkeänä, vaan luotetaan siihen, että oikeita asioita tekemällä vaikutukset ovat väistämättömiä.

Arvioijien kehittämisehdotukset museolle

Vaikka varsinaista tutkimusta tavoiteltujen vaikutusten toteutumisesta ei yksittäisen museon olekaan käytännössä mahdollista toteuttaa, on kuitenkin mahdollista seurata vaikutusten toteutumista välillisesti indikoivia asioita.

Harkon vaikutustavoitteiden määrittelemisen olisi arviointiryhmän mielestä erittäin tärkeää, jotta museo voisi paremmin viestiä toimintansa päämääristä ja sen tuottamista hyödyistä ulospäin esim. omistajayhteisölleen.

Museon toiminnalleen asettamien vaikutustavoitteiden tulisi pohjautua museon vision ja arvojen lisäksi strategiaan linjauksiin sekä oman toimintaympäristön analysointiin. Kun tavoitteet on määritelty, on niiden toteutumista mahdollista analysoida ja toimintaa edelleen kehittää sen pohjalta.

Jos vaikuttavuutta ei seurata, ei museo voi olla varma toivottujen, myönteisten vaikutusten syntymisestä. Vaarana on museon toiminnan sisäänpäin kääntyminen ja irtautuminen toimintaympäristöstään siten, että museo ei ehkä enää täytäkään sille asetettuja odotuksia.

Yksi hyvä lähtökohta toiminnan kehittämiseksi on vuorovaikutuksen lisääminen asiakkaiden kanssa. Hyvä alkua olisi Harkon asiakaspalautejärjestelmien kehittäminen edelleen tai asiakkaiden näkökulman mukaan tuominen muilla keinoin toiminnan suunnitteluun.

Arviointipäivän loppukeskustelu: toimintaympäristön analysointi

Raision museo Harkossa on jo ennestään suhteellisen paljon kokemusta strategiatyöskentelystä sekä erilaisten kehittämissuunnitelmien laatimisesta. Yksittäisiin kehittämiskohteisiin on jo aiemmin pureuduttu mm. kehittämismatriisin avulla.

Arviointipäivänä palautekeskustelussa päätettiin laajentaa näkökulmaa osittain globaalinkin toimintaympäristön muutoksiin sekä niiden vaikutuksiin Harkon toiminnalle. Itsearvioinnin ja käytyjen haastattelujen perusteella Raision museo Harkosta oli välittynyt kuva laadukkaana ja kehittymiskykyisenä museona, joka pystyy lunastamaan siihen välitetyt odotukset paikkakunnallaan. Toisaalta oli havaittavissa, että museolla voisi olla mahdollisuuksia laajempaankin vaikuttavuuteen.

Vaikutukset ja toimintaympäristön analysointi olivat erityisenä teemana arviointipäivän loppukeskustelussa. Ryhmäkeskustelussa käytiin läpi yhteiskunnan muutostekijöiden vaikutusta Harkon ja Raision toimintaympäristöön ja sitä kautta museon toiminnan painopisteisiin. Raision kaupungin ominaispiirteitä, tulevaisuuden näkymiä, koko alueen kehitystä sekä globaaleja suuntauksia tulkitsemalla voidaan löytää museolle uusia mahdollisuuksia vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan.

Tulevaisuuden mahdollisuudet	Tulevaisuuden uhat
<p>Globalisaatio ja kulttuurinen monimuotoistuminen: Globalisaatio avaa uusia vaihtoehtoja, yhdentymisen ohella alkaa kiinnostaa myös oma kulttuuri, Raisioen monikulttuurisuudessa voidaan esitellä erilaisia kulttuureita museoiden kautta.</p> <p>Alueellinen murros: kuntaliitokset ovat iso haaste, toisaalta niihin sisältyy myös paljon mahdollisuuksia (uudet yhteistyökumppanit, uudet asiakkaat), alue laajenee sisällöllisesti, kulttuuripääkaupunki 2011 mahdollisuus.</p> <p>Tieto- ja viestintäteknologinen murros: mahdollistavat kokoelmien esittelyn laajalle yleisölle ja palveluiden markkinoinnin, dokumentointi digikameralla helppoa, hakukoneet tuovat tiedon lähelle.</p> <p>-Väestömuutokset: ihmisten ikääntyminen ja museoiden kohdeyleisön kasvu tarjoaa uusia mahdollisuuksia tarjota esim. kulttuurielämyksiä vanhainkodeissa asuville.</p> <p>-Toimintatapojen muutos: rahoittajan ehdoilla toimiminen, Raisio hallinnollisesti nopea ja vähäbyrokrattinen, museolla on vapaus tehdä asioita ja reagoida nopeasti, tuotteistaminen mahdollistaa rahoituksen lisääntymisen.</p>	<p>Globalisaatio ja kulttuurinen monimuotoistuminen: Yritysten vetäytyminen Suomesta uhka.</p> <p>Alueellinen murros: Museon toiminta-alue laajenee eikä tunneta kunnolla kenttää.</p> <p>Tieto- ja viestintäteknologinen murros: Virtuaalisesti tutustutaan kulttuuriin eikä tulla museoon jolloin kasvatuksellinen vuorovaikutus jää syntymättä, tekijänoikeudet hankalia, teknologia ja tallennusmuodot kehittyvät niin nopeasti etteivät museot pysy perässä, vaarana kalliin tiedon vanheneminen sekä infoähky</p> <p>Väestömuutokset: ihmiset vanhenevat ja pitäisi ruveta palvelemaan heitä, mutta toisaalta harvenevia lapsia pitää palvella entistä enemmän.</p> <p>Toimintatapojen muutos: pelkästään rahoittajan ehdoilla toimiminen voi olla myös uhka</p>

Liite 1

ARVIOINTIKÄYNNIN OHJELMA, 20.9.2007

Raision museo Harkko

Aika	Arvioijat: Riitta Koskivirta, Tapani Sainio, Ulla Teräs
n. 9.30 – 10.00	Alkukokoontuminen <i>Paikalla koko henkilökunta - Arvioijat vetävät tilaisuuden</i>
10.00 – 10.30	Haastattelu 1 – näkökulmana museon toiminnan kokonaisuus <i>Paikalla koko henkilökunta</i>
10.30 – 11.30	Haastattelu 2 <i>Paikalla museonjohtaja</i>
11.30 – 12.30	Haastattelu 3 <i>Paikalla muu henkilökunta</i>
12.30 – 13.30	Lounastauko
13.30 – 14.15	Museon tilojen katselmus: näyttelyt, varastotilat, henkilökunnan tilat, Krookilan kotiseututalo
14.15 – 15.30	Arvioijat kokoontuvat tekemään yhteenvetoa
15.30 – 16.30	Palautekeskustelu <i>Paikalla koko henkilökunta</i>

Liite 2

Arviointiryhmän kokoonpano (syksy 2007)

Jouni Aspi, Oulun yliopiston eläinmuseo
Pirjo Hamari, tiedonhallintakeskus, Museovirasto
Minna Hautio, Aboa Vetus & Ars Nova
Tomi Heikkilä, Espoon kaupungin museo
Kalle Kallio, Työväen museo Werstas
Marianna Kaukonen, kehittämissyksikkö, Museovirasto
Kati Kivimäki, Lönnströmin taidemuseo
Maria Koskijoki, Helinä Rautavaaran museo
Riitta Koskivirta, Valokuvataiteen museo
Eeva Kukko, kehittämissyksikkö, Museovirasto
Eija Liukkonen, Kehys, Valtion taidemuseo
Ismo Malinen, Suomen kansallismuseo
Tapani Sainio, kehittämissyksikkö, Museovirasto
Timo Simanainen, Riihimäen museo
Ulla Teräs, Helsingin kaupungin museo